

სახალხო გაზეთი
ყველა კვირული სურათებიანი და მხატვრული
პირველი მხატვრული წლის დასრულებამდე,
როგორც ქალაქში ისე ქალაქ გარეშად ღირს 4 მ. 50 კ.

გამოვიდა და იურიდა წარამიტვის საზოგადოების მაღალნიშნო
ახალი სალიბრატორი-სამხედრო-კარგული
გვირგვინი
1. შოთა რუსთაველი, გ. რობაქია.
2. სუმბურელი დ. ქართული, მ. წერეთლისა.

ჭიათურის შავი-ქვის მრეწველთა
კრების საბჭო
ჭიათურის სამოქალაქო სასწავლებლის
სამეთვალყურეო განყოფილებისათვის
იფრევეს
სამეცნიერო (საბანო) მასწავლებლად
სამეთვალყურეო ინჟინერს
წლიური ჯამგური ექნება 1.500 მან., ბინათვის—300 მ.,
ხუთ წელიწადში ერთხელ მოემართება ჯამგურის მესუთედი (21/2),
მონაწილე იქნება საბჭოს მისხურთა
ფინანსებელ მასწავლებელ ქანასა.
თხოვნები და დოკუმენტები უნდა გამოგზავნონ ქუთაისში
შავი ქვის მრეწველთა სინაზის საბჭოს სახელგანთავსად.

ბრიუსელის გამოფენაზე 1910 წ. GRAND PRIX
უკალიერის (ОВОИ) ქარხანა
გ. ბარნოკოლევისა.
განყოფილება იმყოფება გოლ. პარკის, № 21, ტელ. № 355
ვიდეოლინგა მამაკაც კვირფის სახარაბი.

ბვილის კერძო სამკურნალო
ახლად გადაკეთების შემდეგ, ავადმყოფები მიიღებენ.
ქსენოფონ-ქუჩის, საკუთ. ხანა, № 7, მიხედობს პრინციპებისა და ვებელის
სახეობის ახლად.

ბვილის კერძო სამკურნალო
მედიკალინური განყოფილება მოწყობილია 50 საწოლით, ცხელი ნომრებით
და სპირით თანაბრად განსაკუთრებით სამხედრო განყოფილება.
მოქალაქე ავადმყოფთა მიღება შეიძლება ყოველ წამს, გარეშე მოსიარულე ავადმყოფებს
მიიღებენ შედეგი ექიმების-ხეციალისებები:

კიკეილი-სარისოვაში
დიდი ბიწრიკი
გ. სიხიძე-საბურთაძის
მიხედობს პრინციპულად, მეტყველებს შესავალად 5 წ. კონსტანტინის
ადგილზე, საყოფარესო საზოგადოება გრილი სეზონის, ტრავმა-
ტიკურ ზიანსა და მის დაბრუნებისასაც შეეხება.
დღე 19 ივლისს, 1913 წ.
დიდი საგანგებო წარმოებები, ნუ გაუშვებთ შემოვლელს და
ნახეთ! მართლაც მთელ ქვეყანაში სახელგანთავსებული საყურა-
ფებო წარმოებები, ბოლომდე გასტროლოგი მთელ ქვეყანაში
სახელგანთავსებული, მიერის მეფეთა
4 აგვისტო
აქამის ტელი უღებო შევადგენ 4 ექიმს, ავადმყოფს სინე-
მატრავის სურათში, ესთა კი შეეძლება არის ნახათ ისინი
მ. ესთაქვების ცირკის გუშათა ქვეშე დამხრინიანი, რომელ-
თაც განცვიფრებაში მოწყვეთ ხალხი თავისი განაოქრობის
იღებს მთელი პირველხარისხიანი დასი, როგორც მავალითადაც მიჯობით თანაბრად, სახელ-
განთავსებული მუსიკოსი ექსპერტებისა, მ. პრინციპები, ტელევიზია საყურად
თანამედროვე მასხარები მ. ვინეცე-ეფი, გაგარჯიშებული მოქმედება ლამაზი დე-
ბის რაკოსის
დასასწავლის საბჭოს 8 საათზე.
დარტეკია მ. ესთაქვებისა. 445. გამგ. ლ. მ. ტუნდაძე

ბროლის ლიბელი
ი. ბრიუაშვილისა
1359

ვაგზის კერძო
სამკურნალო
გარეშად ყოველ დღე მოსიარულე
ავადმყოფთათვის.
ვაგზის ქუჩა, № 8, ტელეფონი № 96.
1. ვ. ვაშაქვიძე, ყოველ დღე, შინაგან-
ადამ. 9/1 ს. 10 ს.
2. დ. დიხაშიძე, ყოვ. დღე, კვირ. გარ-
და. სიფილი, კანისა და ვენერ. 11-11/2 ს.
3. ბ. ბოძაძე, ყოვ. დღე, კვირის გარდა.
ყურ. და ცხე. სხეულ. 11-11/2 ს.
4. ე. ჰალი ოხელაძე, იღებს ქალთა
ავადმყოფებს, სამა სთამბო, ხუთშაბათო-
ბითა და კვირათბით 11-11/2 ს.
5. მ. მელიქიშვილი, ქირურგიული და
ქალთა ავადმ. 12 ს.
6. ვ. კალაშნიკოვი, ყ-დ. შინაგ. ავად-
მყოფ. 1-2 ს.
მიკროსკოპული, ბაქტერიოლოგიური,
ქიმიური გამოკვლევები არტფრე ყველის
აგრა და მიძიების განივივა ფსი რევიტის
თვის 50 კ.

საბურთალოს
მშენებელი ალაგას
ახლად აშენებულ ეკლესიისა და
დიდი ზომის მოსახლეობის მისალო-
ბად დიპრა 20 დეცენტის მამული
და იქნება წერილ ნაჭრებად ხელ-
მისაწოდებელ ფაბრიკაში.
მსურველთა შეხუთიანთ მიმართა
იღებს ქუჩაზე, სახლი № 6, სე-
ლომონ ივანეს ძე თაქიშვილის,
დილის 8 საათიდან ნაშუადღევს
3 საათამდე, საღამოს 5 საათიდან 8
საათამდე, უმორჩილესად ვთხოვთ
მიწის მიწოდებებს, რომ თავის
დროზე შემოვიტანოს დაჩინე-
ლი გ. ბ. თანაშაქმე ჩვენგან მიცე-
მულ კვირანკიისა.
ფ. 1220

ლომონოსოვი
გ. ა. ახვარდოვი
მედიკალინური განყოფილება
ავადმყოფთათვის კლინიკის ყოფილი ორბინა-
ტორი, იღებს საპრინციპულად, ვენეროლისა და სე-
ფილისა ავადმ. დღე 12-1 ს., საღ. 6-8 ს.
სეზონობისა ქ. № 18, ცხორეკოვის ძეგლის
მხლისა, ექი. ბ. ნა-სეზონ. ქ. № 16. 1159

ქიმიკი ნ. ნ. ჯავახიშვილი
ორბინატორი ნაშუადღევს
იღებს ქალთა ნაშუადღევს
ავადმყოფებს საღ. 6-7 ს. მ. დ. ხეჯიშვილის
ქუჩა, № 12. იქვე განათავსებული
ფაბრიკის სამკურნალო კაბინეტი. 408

ქიმიკი
ა. ბ. სოლოვაშვილი
იღებს ავადმყოფებს
აბსთუმანში.

ქიმიკი
ი. ი. ბაქრაშვილი
სწავლობს სამხედრო
განათა, ათაშანისა და კანის ავადმე-
დსაგნის რეპეტიტი იველ. ათა-
შანს, მოწყობს. სისხლს. მიღება ნა-
შუადღევს, 3-5/2 ს. ელისბედის ქ.
№ 94, კირონი ქუჩის ახლო, საყო-
ფარესო განყოფ. პირდაპირ. 102

განცხადების ფაბრიკა: ნეველინი სტრეტი პირველი კვარ-
ტალი პეტროვი დირს 15 კ., უკანასკნელზე 10 კ. სხვა ადგილებზე
კავკასიის გარეშე მიღებულ განცხადებები ფაბრიკის პეტროვი
ტექსტის წინ 20 კ., უკან 10 კ. სახელგანთავსებელი განცხადებების
პირველი კვარტალი-ჯერ საღამოს 6 საათამდე დღის 3 მ., სა-
ათის შემდეგ მიღებულ განცხადებებს სტამბა „ზომა“-ში, მურჩიანის
ქუჩა, და ვენერისა და მანეთის.
განცხადებები იმ პირთა, ვინათა და დაწესებულებათაგან, რომელ-
ნიც კავკასიის გარეშე არიან, ამ მოთხოვნით კატეგორიულად დაწესებუ-
ლებები იქნები, მიიღება მხოლოდ საფორმოს სახლის ლ. და მ. მუტელ
და ახ. მის განცხადებთა ცენტრალურ კატეგორიაში მოსკოვში, შიპი-
ნიციის ქ., ს. სიტოვისა და მის განყოფილებაში: პეტროვურში-
მორსკია 11, ვარშავაში-მარსკოვსკის ქ. 130, პარიზში-ბი-
რის მრეწველთა.

ტეზისათვის. იყავით ფრთხილად!
მინისტრის და მინისტრის განცხადებები მიიღება „სახალხო გა-
ზეთის“ რედაქციაში და სტროპოვი უკანა-დღე კვირისუბნის
კაბინა, დღის 9 საათიდან 3-მდე. საღამოთა 5-დან 7-მდე.
სხელ-მოწყობილი წერილები არ დაიბეჭდება დაიბეჭდაც მცირე
წერილები და კორესპონდენტების სულ არ იხებება იხებება
თითო მხოლოდ დიდი წერილები და მოთხოვნები. პირადად მოს-
პირაება შეიძლება ყოველ-დღე კვირისუბნის კაბინა, დღის 10
საათიდან ნაშუადღევს 3 საათამდე. ადრის გამოცემა 40 კაბ.
რედაქცია და კანტორა იმყოფება: ტელეფონ-
ში, სახალხო ქ. მანაჯიშვილის სახ. № 6.
ფსტის-ადრესი წერილებსა და ფულბისთვის:
ტელეფონი, ქართული „სახალხო გაზეთი“-190.
გაზეთის ფაბრიკაში ვ. მ. 50 კ., ოფისი-75 კაბ.
ცალკე № მრეწველთა 5 კ., დამატებითი-7 კ.

სამხედრო-სამხედრო. მომავალ წელს ამავე
საქმისთვის 1,200 მან. მიეცემა. მუ-
შე მა უნდა შეისწავლონ მინდვრის
მუშაობა და მემოსტეობა.
სახელმწიფოს სათათბიროს
დეპუტატი აკაკი ჩხენკელი პეტერ-
ბურგიდან ტფილისს ჩამოვიდა, სი-
დნაქა და დღევს სოხუმისაკენ გაე-
შვებებოდა.
გორის მაზრის უფროსი ი.
ქ. ბლაღუ გვამი გუშინ მიწას მიაბა-
რეს ნეველინი სასახლეოზე. დასაფ-
ლავებს ხალხი ბლომად დასწავრო.

ქალაქის მოურავი ა. ი. ხა-
ტისიანი 21 ივლისს თვე ნახევრით
დასახლებულად მიიღეს.
გოლოვიჩის პრინციპული მომ-
ხარე უკიდურების დროს დაშვებულ
გ. ჯავახიშვილის შესახებ ამის წი-
ნად ჩვენ შეუძლებელი გვექნება აღ-
ნაშეულობა, რომ იგი საავადმყოფო-
ბიდან მეორე დღეს გამოეწვრა.
ჯავახიშვილი საავადმყოფოდან მხო-
ლოდ გუშინ გამოეწვრა.
გორის ეპისკოპოსი ანთონი
ჯავახიშვილი 21 ივლისს მიემგზავ-
რება.
ადრის უნივერსიტეტის საფე-
რიკო-სამათხმეთიკო ფაკულტეტი
წელს ორმა ქართველმა გაათავა:
დ. მ. ჯანაშვილი და რ. ი. მენთეშვი-
ლი.

სამართალში მისცეს ავლა-
რისკოლების ამასახლისთა საბჭო,
რადგანაც პოლიციამ კლუბში 16
ივლისს ბანქოს თამაშობა აღმოაჩინა.
სამართალში მისცეს 18 ივლისს
ტფილისში შეთანხმება არ მომ-
ხარე. პროკურატორმა ქალაქის ფა-
ბრიკის უნივერსიტეტის საფე-
რიკო-სამათხმეთიკო ფაკულტეტი
ბანქის 5/6 გორაკანობის ფურცლები-
სა; აფესებდნენ—82 მან. 70 კ., აძლე-
ვდნენ—82 მან. 20 კ. და ქუთაისის სა-
თავად-ანხარო საადგილ-მამული
ბანქის 5/6 გორაკანობის ფურცლები-
სა; აფესებდნენ—80 მან. 75 კ., აძლე-
ვდნენ—79 მან. 70 კ.
სახელმწიფოს მომგებან ბოლია-
ვის საკურსო ნორმების შემდეგი იყო:
პირველ სესხისა—486 მან., მეორისა
—355 მან. და მესამისა—314 მან.

სახალხო გაზეთი
სახალხო გაზეთის და მკითხო-
ვის სახელობის საქალაქო სკოლ-
ების შემოღების ავადმყოფი
დასაფლავების ორგანიზაციის
სახელმწიფოს მომგებან ბოლია-
ვის საკურსო ნორმების შემდეგი იყო:
პირველ სესხისა—486 მან., მეორისა
—355 მან. და მესამისა—314 მან.

სახალხო გაზეთი
სახალხო გაზეთის და მკითხო-
ვის სახელობის საქალაქო სკოლ-
ების შემოღების ავადმყოფი
დასაფლავების ორგანიზაციის
სახელმწიფოს მომგებან ბოლია-
ვის საკურსო ნორმების შემდეგი იყო:
პირველ სესხისა—486 მან., მეორისა
—355 მან. და მესამისა—314 მან.

სახალხო გაზეთი
სახალხო გაზეთის და მკითხო-
ვის სახელობის საქალაქო სკოლ-
ების შემოღების ავადმყოფი
დასაფლავების ორგანიზაციის
სახელმწიფოს მომგებან ბოლია-
ვის საკურსო ნორმების შემდეგი იყო:
პირველ სესხისა—486 მან., მეორისა
—355 მან. და მესამისა—314 მან.

→ ნება დართეს სენაკის მაზრის სამ საზოგადოებაში სასოფლო ბანკები გახსნან. შეუძლებლობა აღძრული ნება დართოს საზოგადოება გამსესხებელი ამხანაგობიდან დაარსდეს სენაკის მაზრის ორსა და ზუგდიდის მაზრის ერთს საზოგადოებაში.

→ 16 ივლისს ბათოში დიდი წვიმა ყოფილა. ქუჩები წყლით ავსილა. რამდენიმე უბანში ფეხით სიარული შეუძლებელი გამხდარა. შეტრეკვისა და შებენობის ქურჩებზე ხალხი ერთი ნაპირიდან მეორეზე ნაგები ვიდეოდა, იუწყება «**ნაბაღი**»-ში.

→ 6 ივლისს კახაში ვილაცი უკანონო ხალხთა მოუკლავი ადგილობრივი ვაჭარი აქვესტორი პატრიქე, ახვე ღლე სოფელ საზანოში რეგულაციით მოუკლავი საზანოში მცხოვრები ლ. გორგაძე.

→ ეთნოგრაფიული საზოგადოების გამგეობამ გურიში გაგზავნა თავისი რწმუნებული აკაკი ტუსკია, რომელმაც ძველი ნივთები და ხელნაწერი უნდა შეგროვოს განზრახული მუზეუმისთვის. (ნიმეზი)

მ. ბ. ი.

→ კვირას, 14 ივლისს, საღამოთი დიდი ნიღვარი მოვიდა. ჩამოჰყარა ცოტადღენი სეტყვა, მსხვილი თხილი ოდენი. როგორც ვაგნობა(კმ)მენ, ზემო მხარეს დიდი სეტყვა ყოფილა.

→ ორშაბათს, 15 ივლისს, გაიმართა კონკრეტი მომუშაოლის ვინო სარაჯიშვილისა, ქ. გარგანოვის და მსახიობი ი. ზარდალიშვილის მონაწილეობით. თუშქა აწინი ცუდი იყო, მაგრამ თეატრის ხალხი საკმაოდ ეწვია. ბ. სარაჯიშვილმა კარგად შეასრულა რამდენიმე რომანის ქართულია, რუსულია და ფრანგულია. ქართულად იმღერა ზენ არის ეს ტურფა, «ურმული» და სხვ. საზოგადოების მოთხოვნით ორჯერ იმღერა «გინაცვალე». კონკრეტის შემდეგ, ფარის დაწვისას აშლილი ხალხი ხელმეორედ დაღვდა და გაამეორებინეს ურმულია. საზოგადოება დიდს აღტაცებით შეეგებნენ ბ. ი. ზარდალიშვილს (დეკლამაცია), რომელიც იძულებული იყო საზოგადოების ერთსულიადი მოთხოვნით წაეკითხა რამდენიმე ურჩული სტენა. ხალხი კმაყოფილი დამალა.

→ რადგან ვაზაფულა დიდი სეტყვები იყო, ხილი და მწვანებლობა საშინადად ძვირობს. კიტრი ორი ერთ შაურად იყიდება.

→ როგორც სოფლებიდან ხმები მოგვდის, წელს ჰირონოს დიდს მოსავლის მოვლიდან, თუ პატარა დასეულდა და უქმინობამ ხელი არ შეუშალა. ქვირა გათიხებულია, მალე გაიქრება პურიც.

→ კვირას, 14 ივლისს, საღამოთი დიდი ნიღვარი მოვიდა. ჩამოჰყარა ცოტადღენი სეტყვა, მსხვილი თხილი ოდენი. როგორც ვაგნობა(კმ)მენ, ზემო მხარეს დიდი სეტყვა ყოფილა.

→ ორშაბათს, 15 ივლისს, გაიმართა კონკრეტი მომუშაოლის ვინო სარაჯიშვილისა, ქ. გარგანოვის და მსახიობი ი. ზარდალიშვილის მონაწილეობით. თუშქა აწინი ცუდი იყო, მაგრამ თეატრის ხალხი საკმაოდ ეწვია. ბ. სარაჯიშვილმა კარგად შეასრულა რამდენიმე რომანის ქართულია, რუსულია და ფრანგულია. ქართულად იმღერა ზენ არის ეს ტურფა, «ურმული» და სხვ. საზოგადოების მოთხოვნით ორჯერ იმღერა «გინაცვალე». კონკრეტის შემდეგ, ფარის დაწვისას აშლილი ხალხი ხელმეორედ დაღვდა და გაამეორებინეს ურმულია. საზოგადოება დიდს აღტაცებით შეეგებნენ ბ. ი. ზარდალიშვილს (დეკლამაცია), რომელიც იძულებული იყო საზოგადოების ერთსულიადი მოთხოვნით წაეკითხა რამდენიმე ურჩული სტენა. ხალხი კმაყოფილი დამალა.

→ რადგან ვაზაფულა დიდი სეტყვები იყო, ხილი და მწვანებლობა საშინადად ძვირობს. კიტრი ორი ერთ შაურად იყიდება.

→ როგორც სოფლებიდან ხმები მოგვდის, წელს ჰირონოს დიდს მოსავლის მოვლიდან, თუ პატარა დასეულდა და უქმინობამ ხელი არ შეუშალა. ქვირა გათიხებულია, მალე გაიქრება პურიც.

საზოგადოებრივი განცხადება

მე-19 საუკუნის სიტყვა-პარაფრაზი

შეძლება ვინაობის, ენის, პირობების, თავისუფლების, არსებითი თვისება ერთგვარდება... ხალხი დიდ ეკონომიკურ და იურიდიულ უღელს მზათ არის ერთობისა და კავშირისათვის, ამას მხოლოდ შეგინდა აკოია. მეტი ხალხს ამასთანავე თვითონობიერება და ის დღევანდელ ჯოჯოხეთს ხვალ სამთხედო აქცეს... ასეთი აზრისავე იყო ილია ქავკაძის ცნობის 1859 წ. ნაწარმიდან დასტურის თავის მიმდებარელებს. *მზომეის ქვეყანას* და გულამისკენილი კითხულობს:

«**მს, ღმერთო ჩემო, სულ ძილი, ძილი, როს და გვიცხის როს ვაღვიძებდა?**»-ო.

ილია და... ჩვენს ბედშობებს... ჩვენს... ობებს დაკარგულს... წამდარს გვირობის და მამულს დაობლებულს... და მომავალ თაობას, ნანასთან ერთად, მამულისათვის თავის ვაჭიროვს ავინებს. მას დედის ძუძუ ტბილი შხამადაც შერგებია, მამულისათვის სიკვდილი ვისაც დაზარებია»-ო.

რა აზრი აქვს მეგონის თვალში ამ მამულისათვის თავის განწირვას? ნუ თუ ისიც, როგორც მისი მოწინავე მგონებები, ჩვენი ცხოვრების დანიშნულებას ისევე და ისევე ხისხისი ღრმაში, ძლიერ მკვლავში და თოფიარობის ტრიონში მხედრებს? როგორ უნდა შეუთანხმობო ერთმანეთს ჰუმან-

წერილი ქეთისიდან

სენაკის განყოფილება ქეთისიდან ქართული გინაზიხისა ყმაწვილებს ამაზღებს პირველ კლასში შესასვლელად. ასეთი იყო აზრი, როდესაც ეს სკოლა დაარსდა, მაგრამ აზრი ამ სასწავლებლის დამთავრებისა შემეურნეო განყოფილების დაარსებით მუდამ არსებობდა.

უქანასკნელ ხანებში ძველი სენაკის სკოლამ დიდი გაჭირვება განიცადა—ჯერ იყო და უბედურად შემთხვევის გამო დაიწვა ხის შენობის სკოლისა, ამას მოჰყვა კვიტორის შენობის დაწვა სკოლის ავლა-დიდება. შემდეგ ამის მუდმივი სუბსიდი სადაგლო-მამული ბანკმა მოუსპო მინისტრის მოწერილობის გამო. ამის შემდეგ სკოლა იძულებული შეიქნა კერძო სახლში მოთავსებულიყო, ხოლო დამწვარი სახლში აღდგენილი ფულის უმეტესი ნაწილი შენობის განახლების მიზნით, სკოლის მიმდინარე ხარჯს მოხმარდა. მაგრამ სკოლის ადმინისტრაციის მეცადინეობამ, ერთი მხრით, და ბანი გ. ქავთარაძის ზნეობრივად და მატერიული დახმარებამ ექამდე მიიყვანა საქმე, რომ დღეს სკოლას საკუთარი შენობა აქვს აგებული, სადაც გავის ბინის გარდა, შეიძლება ექვსი კლასი მოთავსდეს და მთელი ვალი სკოლისა 4000 მანეთის არ აღემატება, თუ სხედელობაში არ მივიღებთ იმას, რომ შენობის დამთავრება დასჯირდება 1000 მანეთით.

აი ამისთანა პირობებში სკოლის მზრუნველ კომიტეტს გადუწყვებია ძვ. სენაკის სკოლის რეორგანიზაცია, რომელიც თურმე შეედგით უნდა გამოიხატოს: მომავალი წლიდან იათ არსებულ განყოფილებას მიემატება ერთი კლასი, რომელშიაც მოსწავლეები მომზადდებიან სამეურნეო განყოფილებაში გადასასვლელად, ხოლო სამეურნეო განყოფილების საორგანიზაციო გეგმის შესადაგნად მზრუნველ კომიტეტი, მოიწვევს სპეციალისტთაგან შემდგარ კომისიას, რომელიც გამოიკვლევს პროგრამას და ხარჯთ-აღრიცხვას სამეურნეო განყოფილებისა და აღდგოლის შესაქმნად და სამეურნეო განყოფილების მოსაწყობად, როგორც გვითხრეს, ადგილობრივი მცხოვრებელი ალექსანდრე დამსარება მზრუნველ კომიტეტისათვის; გარდა ამისა უვანათლებულეს თავადს მინგრესისი არა ერთხელ ვაძულებია დენბია თურმე გრავილი, რომ იგი დამსარებას გაუწყვეს ძვ. სენაკის სკოლის, თუ მისთან დაარსდება სამეურნეო განყოფილება; ხოლო მიმდინარე ხარჯის დასაფარავად მოკლიან დახმარებას სადაგლო-მამული ბანკისაგან, რომლის მდგომარეობაც იმდენად არის თურმე გაუშვარებულ-

ბული, რომ მომავალი წლიდან შესძლებს დახმარება გაუწყლოს არა თუ ქეთისის გინაზიხისა, მის სენაკის განყოფილებასაც კი.

იმედი ვიქონიებთ, ძვ. სენაკის სკოლის მზრუნველ კომიტეტი თავის განზრახვას განახორციელებს და სენაკის მაზრას შესთესვს ფრიად სასარგებლო დაწესებულებას.

ს. ბ. ი.

განჯანისაშური შრომა

ჩრდილოეთ ამერიკის შვირთებულ შტატებში აგრ ოცდა ათი წელიწადი მოღვაწეობს ვინმე ტელიორო, რომელიც ცდილობს მეცნიერული მეთოდები გამოიყენოს სამუშაო ძალის ექსპლოატაციისათვის (სარგებლობა-მოხმარებისათვის) იგი, როგორც ესარგებლობს ამ მეთოდებით ბუნების ფაზიკურ-ქიმიურ ძალების საუკეთესო მოხმარებისათვის. ამ საშუალებით ტელიოროს უნდა გამოადგინოს განსაზღვრული სამუშაოსთვის ისეთი საწარმოებელი მეთოდი, რომელიც უკვე აღუფრუტ უფრო მეტი ნაყოფი მოაქვს. მისი სისტემის საფუძველს შეადგენს: შერჩევა ყველა სამუშაოსთვის იმგვარი მუშებისა, რომლებიც თავის თანდაყოლილ და მეორე შეთვისებულ ღირსებით საქმისთვის ყველაზე მეტად შესაფერისნი არიან, და მოწესრიგება მუშაობისა ყოველგვარი მოძრაობის დაწვრილებით შესწავლის მიხედვით. საუკეთესო აყვავება წარმოებისა, ამბობს ტელიორო: შეიძლება მაშინ, როცა ყოველი მუშა და ყოველი დახვა განავითარებს თავის საწარმოებელს ძალას უქანასკნელ საზღვრამდე. ამიტომ საწარმოო საქმის მართვის უზარველებელი დანიშნულება ისაა, რომ აღზარდოს და განავითაროს ყველა მოსაშახურე ისე, რომ ყოველმა მათგანმა სწრაფის მობრუნებით უმეტესის ნაყოფიერობით შესარულს საუკეთესოდ ის საქმე, რომელიც კი მას შეეძლება.

ყოველი სამუშაოში არის მრავალფეროვანი უსწავლავი ხმარობები, რომლებიც სხვა და სხვა მომუშავენი რამე ოპერაციის განსახორციელებლად. თუ გვინდა, რომ მეცნიერული ნიადგაზე დავაყნოთ სამუშაო ძალის ექსპლოატაცია, უნდა ამოვარჩიოთ ის მეთოდი, რომლითაც უფრო კარგად და ჩქარა მივაღწევთ მიზანს. ამ საუკეთესო მეთოდის არჩევა კი შეიძლება ყველა მეთოდის, მოძრაობის, შესრულების და დროის მეცნიერულ შესწავლითა და გამოკვლევით.

ადამიანის მუშაობის მექანიზმის გამოკვლევა წარმოების სხვა და სხვა დარგში მოითხოვს მრავალს წვრილმანს დაკვირვებას დროსაზომით, ლან-საზომით და სხ. მოთხოვს ინჟინერის, ფიზიოლოგის, მათემატი-

კოსის შრომას. ასეთ, უბრალო სამუშაოს გამოსაკვლევად, როგორცაა მინის სამუშაო, საჭირო იყო განზომადობის, რომელიც უნდა ბარის მიწაში ჩაფლვის, მერამაღების, მიწის გადასაროლის და სხ. თუ რომდენი შრომა საჭირო ასეთი გამოკვლევისათვის, ამას ვიშეკრიტებს ის ამავე, რომ ერთ მანქანის საკეთებელ ქარხნის დაკვირვების პროტოკოლთადას რამდენიმე თასი გვერდი დაიკავებს.

რომელსავე სამუშაოს შესრულების დაწვრილებით შესწავლით შესაძლებელი ხდება არა თუ საუკეთესო მოძრაობის ამორჩევა მიზნის მისაღწევად, არამედ მოძრაობის რიცხვის შემცირებაც და შრომის იარაღის შეცვლა გაუმჯობესობაც. მაგალითად, აგრის კვლის აწენების შესწავლის დროს, კალატოზის ყველა არა საჭირო მოძრაობა გამოიტყულებ იქნება და ნელი მოძრაობა შესწავლის სწრაფად. მიმართვე სხვა დახმარების საშუალებასაც და ამრიგად ერთის აგრის დასადგმად ნაკლებად 18 მოძრაობისა სკამათ ვაგება ხუთი მოძრაობა. მიწის მთხრელის მუშაობის შესწავლამ დაამტკიცა, რომ მტრი სამუშაო მაშინ კეთდება, როცა ბარს შეუძლება ასწინის 21 გირვანქა მიწა, ამის მიხედვით ბარები შესაფერის დააშალეს. ამ გზით გამოიკვლევეთ, როგორ მოძრაობა უფრო ნაყოფიერი, რომელი იარაღი საუკეთესო და შეიმუშავეთ ნორმას, რომელიც საჭიროა მუშაობის მოსაწყობად განსაზღვრულ დარგში, შეიმუშავეთ მოძრაობის სისტემას და დროის რაოდენობას, რომელიც უნდა საქმისათვის ამა თუ იმ ერთეული დაწვრილების.

მაგრამ შრომის მეტის ნაყოფიერებისთვის მართკო ეს არა კარა, საჭიროა დასვენების ნორმის გამოკვლევა—რამდენი ხნის მუშაობას რამდენი დასვენება დასჯირდება. გარდა ამისა ამ ახალი სისტემის შემოღების დროს პირველ ხანებში მაინც ანგარიში უნდა გაეუწიოთ ამასაც, თუ როგორს ვავლებს ექონიერებს მუშის დაღლილობაზე, რომლის თანხმობაზე დადამკედებელი ახალი მეთოდების ხმარება. საგნის ამ მხარის გამოსაკვლევად მექანიკურ დაკვირვებას უნდა დაეუბნაოთ ფიზიოლოგიური დაკვირვება; რომ მუშაობა და დასვენება ისე განაწილდეს, რომ მუშა მეტი ვაკეთოს და არც დაიქანაოს. ამრიგად გამოკვლეულ იქნება, რომ როცა მუშა უნდა დატვირთოს ვაგონი თუჯით და თითო ნაკერი თუჯისა იწონის 92 ინტლისურს გირვანქას, მისი შრომა უფრო სასარგებლო იქნება და თვითონაც არ დაიქანება, თუ ტვირთის ქვეშ იქნება სამუშაო დროის 43% ხოლო თუ თუჯის წონა 46

გირვანქაა, მაშინ შეუძლია ტვირთის ქვეშ დაკეოს 580/ო. დანარჩენი დრო უნდა მოუწოდეს ადგილზე დარჩენება რეგულირება და სრულ დასვენებას აღდგინო წამის განმავლობაში 10—20 ნაკრის გადახდის შემდეგ.

რაკი ახნარად შემუშავდება დიდი ქალღმრულ და გადასკმენ მუშას ახლობელ დღის პროგრამად, ქალღმრულე დაწვრილებთა ნაწინები გავითაროს დეტალთა, რომელიც უნდა შესაროლოს დღის განმავლობაში, აგრეთვე საშუალება და იარაღი, რომელიც უნდა იხმაროს. გვერდი არწესებს არა თუ მართკონას, თუ რა უნდა ვაკეთდეს, არამედ ისეც; თუ როგორ და რა ხნის განმავლობაში უნდა ვაკეთდეს. მუშას ამასთანავე აძლევენ მეორე ბარათსაც, სადაც ნაწინებია, თუ როგორ შეასრულა მუშა გვერდითი წინა დღეს და როგორი სასყიდელი მიიღოს. ამით იგი ვითავალიწინებს, თუ როგორის სიმძნით და მონღობებით უნდა იმუშაოს დღეს.

როგორც წვეთი მოვიხსენიეთ, მუშარმოებლისათვის მართკო მუშაობის რაციონალური გეგმის შედგენა არა კარა. საჭიროა აღმოჩნდეს მუშები, რომლებიც მიიღებენ ახალ სისტემას, სადაც ისინი მექანიკურად ასრულებენ სხვის გეგმას და უმწვერვალესად უნდა განავითარონ თავისი სამუშაო ძალა—ნაკვალად იმ სისტემის, სადაც ისინი თვითონ ირჩევენ შრომის მეთოდს. აქაც უნდა მივიხმოთ იმავე მეცნიერულს გაზას, ხოლო ახალი მეცნიერების სავანი იქნება არა ფიზიკური ბუნება ადაზინისა, არამედ მისი სულიერობა, რათა შევისწავლოთ მისი საქციელების მოტივები. ტელიოროს აზრით, ადამიანის ყოფიქცივის კანონები არ არიან ისე შეუტრეველები და სწორნი, როგორც მეკვდარი ბუნების კანონები, მაგრამ ეს კანონები მაინც არსებობს და მათ დიდი მნიშვნელობა აქვთ ადამიანებათ ურთიერთობის დაქირის დროს. მრავალ წლის დაკვირვებამ დამამტკიცია, ამბობს ტელიორო: შეუძლებელია ადამიანი ანუ შრომა ინტენსიურად, თუ იგი დაწვრილებული არაა, რომ მისი სამუშაო ქირა მატულობს, და ყოველივეთის აღმოჩნდებიან მსურველები, რომლებიც ხალხის იმე მხედვები სრულის ენერგიით, თუ უზრუნველყოფენ იქნებინა ქირის შესაფერის მომეტებით. სამუშაო ქირის გარდა ტელიორმა შემოიღო საჩუქრები ნაყოფიერი მუშაობისათვის. ამასთანავე საჩუქრებს არჩევს ყოველი დღის ხმარობს, ხოლო ახალგაზდა ქალებს და ბავშვებს კი აძლევს ყოველ საათის შემდეგ ხანგრძლივად გამოცილებულ დამარწმუნეო, სწერს ტელიორი: რომ ქირის მხოლოდ

ბისადა, ყოველივე ჩვენი ძგონისათვის იმ დიდ გრძნობას ნაწილობრივ მიმეღებს. მისი სიყვარული სიყვარულს უწოდებს. მისი ცხელი ჩვენი, ჩემო ძმავ, არც დედისა, არც მამისა—ქვეყნისა არის. გვირ ქვეყანა, მერე დედა და მამა. აი მისი ლოზუნგია, რომელსაც ყოველმა თანხმობს, რომელიც წინა დღის განწირვის იდეამდე აშალდებული პროგრამა გულში ატარებს ძვირფას განსება.

მის აქედ, რაკი შენდამი ვსცან მე სიყვარული, ჰოი მამულო, გამიკრათა მე ძილი და შეგასა—ო—ამბობს ძგონსი, მის ბედზე მუდამ ფიქრში მყოფი, ხშირ-ხშირად იგონებს წარსულ თავისუფლების დროთ და გული უუდგება, რომ საკუთარი შეილთავან მივიწყებული, ურცხო კალთის ქვეშ ვითა ობოლი მისი პირველი სიყვარული სამშობლოს სიყვარული იყო, მისთვის არც ილიას და არც აკაკის ბოლომდე არ უღალატნიათ და მათ შეძლოთ ერთკეთა:

«**Nous reviendrons toujours
A nos premiers amours.**»

ილია კარგად იქნობს ჩვენს წარსულს, როდესაც ქვეყნის ქვეყნის გაუმძღარი და ხარბი თვალი, საკარებელზე მოიქცა უსუყოლო ბედმა სხვა საქმისათვის არ მოაკლავა და თუმცა მამული და მათი დიდი კარამ ყველა კი მათ აწეცვალა.

რატოლოც მიღებულია ჩვენში, უფრო კი ერთს წერში, ვითომ ილიას, აკაკის და საერთოდ მე-60 წლების ჩვენს მაგონებს პატრიოტულ გრძობებით გაუღნელო ლექტურ აწერობა და სხვა არაფერი. *)

*) ი. კონტს უფრო წერილი გვაძლავს ჩვენსა და შეუშავებელი და ამბობდა. «**vivre pour autri, famille, patrie, humanite**».

*) წერილ და სხვისათვის იყო ერთი ჩვენი ძლიერების შინაშენა; ყვე რვეფები ისევე

განსაზღვრული მომავალი მუშაობის დროს შრომის ნაყოფიერებასა და მუშის კეთილდღეობას; იმ სახელისათვის, სადაც საჭიროა არა განსაკუთრებული გაჭირბობა, ყუარადლება, სიმარჯვე და დიდი ენერჯია, საკმარისია ქირის მობატება, 300%-ით. ჩვეულებრივ დაღურ სამუშაოსათვის, სადა საჭიროა ფიზიკური ძალის გამოჩენა, აუკლებელია ქირის მობატება 50—60%,-ით, თუ მუშაობა მოითხოვს სპეციალურს ცოდნას, შეუწყვეტელ ყურადღებებს, მგალითად ხარატის შრომა, ქირას უნდა მიემატოს 70—80%/-ით.

ახალი სისტემის შემოღების დროს ქირის მობატება ხდება მუშაობის საუკეთესო მოწყობით, ხოლო იმ წარმოებაში, სადაც მნიშვნელობა აქვს მუშაობის ღირსებას, სასყიდელი შრომისა უნდა განსაზღვროს შესრულებული სამუშაოს რაოდენობა და ღირსებით. ვაკეთილის კარგად საუკეთესობისათვის მუშა იღებს საჩუქრს; თუ რამე მჭირე ნაკლავს ექნა მის ნაშრომს, საჩუქრული შრომისა უნდა განსაზღვროს მუშაობის დროს მუშაობის რაციონალური გეგმის შედგენა არა კარა. საჭიროა აღმოჩნდეს მუშები, რომლებიც მიიღებენ ახალ სისტემას, სადაც ისინი მექანიკურად ასრულებენ სხვის გეგმას და უმწვერვალესად უნდა განავითარონ თავისი სამუშაო ძალა—ნაკვალად იმ სისტემის, სადაც ისინი თვითონ ირჩევენ შრომის მეთოდს. აქაც უნდა მივიხმოთ იმავე მეცნიერულს გაზას, ხოლო ახალი მეცნიერების სავანი იქნება არა ფიზიკური ბუნება ადაზინისა, არამედ მისი სულიერობა, რათა შევისწავლოთ მისი საქციელების მოტივები. ტელიოროს აზრით, ადამიანის ყოფიქცივის კანონები არ არიან ისე შეუტრეველები და სწორნი, როგორც მეკვდარი ბუნების კანონები, მაგრამ ეს კანონები მაინც არსებობს და მათ დიდი მნიშვნელობა აქვთ ადამიანებათ ურთიერთობის დაქირის დროს. მრავალ წლის დაკვირვებამ დამამტკიცია, ამბობს ტელიორო: შეუძლებელია ადამიანი ანუ შრომა ინტენსიურად, თუ იგი დაწვრილებული არაა, რომ მისი სამუშაო ქირა მატულობს, და ყოველივეთის აღმოჩნდებიან მსურველები, რომლებიც ხალხის იმე მხედვები სრულის ენერგიით, თუ უზრუნველყოფენ იქნებინა ქირის შესაფერის მომეტებით. სამუშაო ქირის გარდა ტელიორმა შემოიღო საჩუქრები ნაყოფიერი მუშაობისათვის. ამასთანავე საჩუქრებს არჩევს ყოველი დღის ხმარობს, ხოლო ახალგაზდა ქალებს და ბავშვებს კი აძლევს ყოველ საათის შემდეგ ხანგრძლივად გამოცილებულ დამარწმუნეო, სწერს ტელიორი: რომ ქირის მხოლოდ

ბისადა, ყოველივე ჩვენი ძგონისათვის იმ დიდ გრძნობას ნაწილობრივ მიმეღებს. მისი სიყვარული სიყვარულს უწოდებს. მისი ცხელი ჩვენი, ჩემო ძმავ, არც დედისა, არც მამისა—ქვეყნისა არის. გვირ ქვეყანა, მერე დედა და მამა. აი მისი ლოზუნგია, რომელსაც ყოველი თანხმობს, რომელიც წინა დღის განწირვის იდეამდე აშალდებული პროგრამა გულში ატარებს ძვირფას განსება.

მის აქედ, რაკი შენდამი ვსცან მე სიყვარული, ჰოი მამულო, გამიკრათა მე ძილი და შეგასა—ო—ამბობს ძგონსი, მის ბედზე მუდამ ფიქრში მყოფი, ხშირ-ხშირად იგონებს წარსულ თავისუფლების დროთ და გული უუდგება, რომ საკუთარი შეილთავან მივიწყებული, ურცხო კალთის ქვეშ ვითა ობოლი მისი პირველი სიყვარული სამშობლოს სიყვარული იყო, მისთვის არც ილიას და არც აკაკის ბოლომდე არ უღალატნიათ და მათ შეძლოთ ერთკეთა:

«**Nous reviendrons toujours
A nos premiers amours.**»

ილია კარგად იქნობს ჩვენს წარსულს, როდესაც ქვეყნის ქვეყნის გაუმძღარი და ხარბი თვალი, საკარებელზე მოიქცა უსუყოლო ბედმა სხვა საქმისათვის არ მოაკლავა და თუმცა მამული და მათი დიდი კარამ ყველა კი მათ აწეცვალა.

რატოლოც მიღებულია ჩვენში, უფრო კი ერთს წერში, ვითომ ილიას, აკაკის და საერთოდ მე-60 წლების ჩვენს მაგონებს პატრიოტულ გრძობებით გაუღნელო ლექტურ აწერობა და სხვა არაფერი. *)

*) ი. კონტს უფრო წერილი გვაძლავს ჩვენსა და შეუშავებელი და ამბობდა. «**vivre pour autri, famille, patrie, humanite**».

*) წერილ და სხვისათვის იყო ერთი ჩვენი ძლიერების შინაშენა; ყვე რვეფები ისევე

ბისადა, ყოველივე ჩვენი ძგონისათვის იმ დიდ გრძნობას ნაწილობრივ მიმეღებს. მისი სიყვარული სიყვარულს უწოდებს. მისი ცხელი ჩვენი, ჩემო ძმავ, არც დედისა, არც მამისა—ქვეყნისა არის. გვირ ქვეყანა, მერე დედა და მამა. აი მისი ლოზუნგია, რომელსაც ყოველი თანხმობს, რომელიც წინა დღის განწირვის იდეამდე აშალდებული პროგრამა გულში ატარებს ძვირფას განსება.

*) იმ. სხვა. ვან. № 946.
**) კვლილი 1903 წ. ყოფილია.
***) მუშაობე 1894 წ. ს. ვარაძისა. ეკონომიკური წარმატება და ერთგობა. № 5, VI.

